

2019-12-19

Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag

Vid årsskiftet införs nya bestämmelser i brottsbalken (1962:700) avseende företagsbot. Ändringarna innebär i huvudsak bredare ansvarsförutsättningar samt kraftigt höjda maxbelopp för företagsbot. Camilla Garfvé, rådgivare och förhandlare på Industriarbetsgivarna, redogör i korthet för de nya bestämmelserna.

I syfte att komma till rätta med brott i näringsverksamhet infördes 1986 bestämmelser i brottsbalken om företagsbot. De centrala bestämmelserna om företagsbot finns idag i 36 kap. 7 – 10 a §§ brottsbalken och innebär i korthet att företag som har verksamhet i Sverige kan dömas att betala företagsbot för brott som begåtts i dess verksamhet, exempelvis vid arbetsmiljöbrott. Ändringarna i brottsbalken som träder i kraft vid kommande årsskifte avser att göra dessa bestämmelser mer effektiva och ändamålsenliga.

Enligt nuvarande bestämmelser får företagsbot bara tillämpas vid brott som sker i utövningen av näringsverksamhet. Genom ändring i 36 kap. 7 § brottsbalken utvidgas möjligheterna att ålägga företagsbot till fler än bara företag. Företagsbot ska nämligen även kunna åläggas sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet (t.ex. vård, skola och omsorg vilka kan bedrivas i såväl offentlig som privat regi). Tillämpningsområdet för företagsbot utvidgas även till att gälla annan verksamhet som företaget bedriver, om brottet har varit ägnat att leda till en ekonomisk fördel för företaget.

I syfte att göra företagsboten lika känbar för större företag med stark finansiell ställning som för svagare företag höjs maxbeloppet för företagsbot, från nuvarande 10 miljoner kronor, till 500 miljoner kronor (se 36 kap. 9 § brottsbalken). En sådan "förhöjd företagsbot" blir dock först aktuellt i fall av särskilt klandervärd brottslighet där sanktionsvärdet för den aktuella brottsligheten uppgår till minst 500 000 kronor. Med "större företag" avses samma definition som i 1 kap. 3 § första stycket 4 årsredovisningslagen (1995:1554). Samtidigt införs i 36 kap. 10 § brottsbalken en särskild bestämmelse som medför att en företagsbot ska kunna jämkas eller efterges om företagets ägare eller innehavare döms till påföljd och den samlade reaktionen på brottsligheten annars skulle bli oproportionerligt sträng. I övrigt behålls dagens jämningsregler.

Genom ändring i 48 kap. 4 § rättegångsbalken (1942:740) höjs beloppsgränsen för när företagsbot får delas ut i form av strafföreläggande från åklagare. Ändringen innebär att företagsbot på upp till 3 miljoner kronor kommer att kunna föreläggas genom strafföreläggande. Svensk domstol ges vidare utökad behörighet att döma över vissa internationella mutbrott (se 2 kap. 2 § brottsbalken).

De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2020 och gäller endast händelser som inträffat därefter.